

Ledelsesberetning DJM 2023

Dansk Jødisk Museum er et statsanerkendt kulturhistorisk museum, der formidler, indsamler og forsker i 400 års dansk jødisk historie.

For første gang siden 2020 har museet haft åbent i et helt år i 2023. Heldigvis er der kommet rigtig mange gæster. Derudover har året været præget af markeringen af 80-året for aktionen mod de danske jøder i både indland og udland.

Efter genåbningen af museet i september 2022 fik museet mange nye gæster og besøgende. Det fortsatte i 2023. Overordnet set har der været en fremgang i antallet af gæster til museet i forhold til perioden umiddelbart inden nedlukningen, også selvom museet ikke har oplevet samme store fremgang i besøgstallet som andre og ikke mindst de store museer i Kulturkvarteret (området i og umiddelbart omkring Slotsholmen i København). Det skyldes formentlig også den lange lukkeperiode på knap 2 år fra december 2020 til september 2022. Heldigvis er der kommet godt gang i besøgstallet, og ikke mindst så er skolerne også vendt tilbage. Museets aktiviteter i forbindelse med skolernes ferier ikke mindst efterårsferien og Kulturnatten i København har været rigtig godt besøgte i 2023.

Den 15. november 2022 besøgte H.M. Dronning Margrete 2. af Danmark Dansk Jødisk Museum. Besøget var en del af programmet i forbindelse med den officielle markering af 400 året for jødisk liv i Danmark, der fandt sted i synagogen i Krystalgade efterfølgende. Det var kulminationen på en række aktiviteter i løbet af 2022 i forbindelse med 400-året. Der var således ikke et langt tilløb til at forberede markeringen af 80-året for aktionen mod de danske jøder i 2023.

Det var vigtigt for museet at sætte fokus på 80-året ikke mindst, fordi vi lever i en tid, hvor de sidste vidner stille forsvinder, og det bliver mere afgørende end nogensinde at få hørt, bevaret, og ikke mindst formidlet disse vidnesbyrd videre til de nye generationer, og hvordan vi i fremtiden involverer og engagerer nye generationer i debatter om værdier, personlige valg og mod til at handle i svære situationer. Men også fordi, der var en integreret del af regeringens handlingsplan mod antisemitisme fra 2022. Museet udvikledes en visuel identitet og hjemmesiden www.80aaret.dk blev en platform for markeringen og portal til en række aktiviteter og begivenheder foredrag, udstillinger, koncerter, debatarrangementer og meget andet.

Den officielle markering fandt sted i Det Kongelige Teater den 8. oktober. Det blev efterfulgt af en international konference over to dage den 9.-10. oktober i Gilleleje, hvor der blev afholdt en ceremoni i Gilleleje kirke den 9. oktober om aftenen. H.M. Dronningen deltog i både Det Kongelige Teater og i Gilleleje kirke. Det officielle Danmark var repræsenteret ved statsminister Mette Frederiksen og udenrigsminister Lars Løkke Rasmussen i henholdsvis Det Kongelige Teater og i Gilleleje kirke. Konferencen sluttede med et besøg på Dansk Jødisk Museum. Angrebet den 7. oktober i Israel både prægede og kastede mørke skygger over markeringerne.

Historien er ikke blot vigtig i en dansk sammenhæng, men i en langt større international sammenhæng. Allerede i 2021 havde Humanity in Action produceret en film om Bent Melchior og hans families flugt til Sverige i oktober 1943. Den animerede film indgik som et omdrejningspunkt for et nyt undervisningsmateriale målrettet unge udviklet af Holocaust museet The Ghetto Fighters House i Israel i samarbejde med den danske ambassade i Israel, som museet har været historisk konsulent på. Materialet er tilgængeligt på dansk, engelsk, hebraisk og arabisk og frit tilgængeligt i hele verden – og oversættelser til

flere sprog er undervejs. Filmen og undervisningsmaterialet blev lanceret på Peres Centret i Tel Aviv i december 2022 og på Nationalmuseet i København i april 2023, hvor hovedtalen blev holdt af justitsminister Peter Hummelgaard.

Der har derfor også været en række markeringer i udlandet. Den 29. oktober var der eksempelvis en stor markering i Paris på Memorial de la Shoah, hvor museets direktør deltog med indlæg og som ordstyrer, i overværelse af H.K.H. Kronprins Frederik. I november var der officielle markeringer i henholdsvis Washington og Ottawa, hvor museets direktør deltog som taler og ordstyrer, ligesom museets direktør skal holde hovedtalen ved Holocaustmuseet i Vancouvers årlige Kristallnachts-markering, der har fokus på markeringen af 80-året for aktionen mod de danske jøder.

Museets nye udstillinger er blevet meget positivt modtaget af langt størstedelen af museets gæster og pressen. Ud over de positive anmeldelser ved museet åbning, blev udstillingerne anmeldt til 5 stjerner (ud af 5), som blev lagt på TV2 Kosmopols hjemmeside under overskriften: "Dansk Jødisk Museum er kongerne af kreativ formidling". I december 2023 modtog museet DR P2 Aftryks nye pris for det mest "Tankevækkende Museum".

Vandreudstillingen om 400 års jødisk liv i Danmark, der havde snigpremiere i Krystalgade i forbindelse med Dronningens besøg, har i det forgangne år været på rejse til 5 byer: Randers, Nakskov, Odense, Fredericia og Helsingør. I september og oktober åbnede udstillingen *Courage to Act: Rescue in Denmark* på The Jewish Heritage Museum i New York, som museets har bidraget med viden og genstande til.

Museet har indgået i flere forskningsprojekter med støtte fra fonde og Slots- og Kulturstyrelsen. Museet har været med til eller selv udgivet en række publikationer i 2023 både på eget forlag og i samarbejde med andre. Desuden har museets personale holdt en række foredrag både i udlandet og i hele landet såvel som arrangeret foredragsrækker og undervisningsforløb på Folkeuniversitet. Museet har desuden fået penge til og er indgået i flere undervisnings- og formidlingsprojekter.

Museet udgiver en podcast og museets aktiviteter og arbejde har skabt en del opmærksomhed i medierne. Således har museet deltaget to gange i Go' morgen Danmark samt bidraget til flere tv- og radioudsendelser. Der har desuden været afholdt en række aktiviteter i forbindelse med henholdsvis skolernes vinter- og efterårsferie samt både den Lille Kulturnat og Kulturnatten. Desuden deltog museet på Historiske Dage i København og i Historien Lever i Aarhus foruden at museet indgik i samarbejder med henholdsvis den Bulgarske og Litauiske ambassade om arrangementer. Den 27. januar arrangerede museet som sædvanlig den årlige markering af Auschwitzdag i Danmark, der havde 80-året som tema med deltagelse og taler af kulturminister Jakob Engel-Schmidt foruden ambassadørerne fra henholdsvis Sverige, USA og Bulgarien.

Med genåbningen indviedes også det nye indgangsparti. De automatiske døre, der fungerer som sluse for de besøgende til museet har givet nogle udfordringer. Museet kommer ud af 2023 med et underskud, der primært skyldes ekstra udgifter til sikkerhed og færre entréindtægter end forventet på trods af et stigende besøgstal. Det ekstremt høje aktivitetsniveau særligt i forbindelse med 80-året har også resulteret i flere udgifter end forventet.

Denne ledelsesberetning følger regnskabet 2023. Den suppleres af nedenstående, der mere detaljeret beskriver opfyldelsen af målene beskrevet i tilkudsaftalen med Københavns Kommune 2022-25. Dertil kommer en ligestillingsredegørelse.

Konkrete tiltag beskrevet i tilkudsaftalen §6:

- I 2023 er der udviklet flere nye formidlingsaktiviteter, der skulle nå ud til et bredere publikum. 1) Sammen med Dansk Vandrelaug udviklede vi den historiske vandring i det jødiske København til et nyt fast tilbud gennem en bevilling fra Nordeafonden, der rækker ud til nye målgrupper og aktiverer kulturarven også i et sundhedsmæssigt perspektiv. 2) Formidlingsappen til de danske snublesten lagt for jødiske personer blev lanceret. 3) Vi udviklede en hjemmeside, og en visuel identitet, der var med til at formidle historien og aktiviteterne i forbindelse med markeringen af 80-året for aktionen mod de danske jøder. 4) Vi har udgivet to børnebøger, der formidler historien om oktober 1943 – det fandtes ikke på dansk før. 5) Været med i udgivelsen af tegneserien I Nødens stund, der handler om flugten i oktober 1943, som vandt prisen for årets tegneserie. 6) Hamlet Scenen på Kronborgs forestilling "Ekko fra Venedig", der med udgangspunkt i en moderne fortolkning af Købmanden fra Venedig sætter fokus på antisemitisme og flugten i en dramatiseret form i et fælles projekt med museet. Alt sammen med henblik på at nå ud til et bredere publikum i forlængelse af museets strategiplan.
- Skoletjenesten blev udvidet med nyt undervisningsmateriale i forbindelse med de danske snublesten udviklet i samarbejde med Historien Hus (Stadsarkivet i Odense) baseret på en bevilling fra Børne- og undervisningsministeriet, som også ligger i forlængelse af regeringens handlingsplan mod antisemitismes fokus på oplysning om jødisk liv og historie samt undervisningsministeriets nye kanonpunkt "Holocaust, jødeaktionen og augustoprøret i 1943". Der har været 44 omvisninger af skoleklasser alene inden for rammerne af projektet, der afsluttedes i juni.
- I forbindelse med markeringen af 80-året blev hjemmesiden og alt materialet her gjort tilgængelig også på engelsk. Sammen med Udenrigsministeriet udgav vi Therkel Strædes bog October 1943 i en ny opdateret version på engelsk, som er distribueret både trykt og digitalt til alle danske ambassader i hele verden foruden brugt til internationale samarbejder i forbindelse med markeringen. Tegneserien I nødens stund kom både på dansk og engelsk. Museets kort over det jødiske København er blevet genoptrykt særligt i nyt stort engelsk oplag.
- Vi har bidraget til udviklingen af København som en attraktiv studieby dels ved at have ansat 14 studerende foruden at have haft 1 studiepraktikant fra Aarhus Universitet og haft en specialeplads ved museet fra Københavns Universitet. Vi har desuden indgået samarbejde med Københavns Universitet om at indgå i undervisningen i et kursus om Kulturformidling på kandidatuddannelsen i informationsstudier. Fagets omdrejningspunkter er kulturinstitutioner som rum for demokrati, oplevelse og læring og vil indbefatte dels oplæg på universitetet og studiebesøg på museet.
- Museet deltog i flere internationale aktiviteter og samarbejder. Museet deltog i en international konference i Polen. Udviklede samarbejder om at formidle jødisk historie med relation til Danmark med henholdsvis den bulgarske og litauiske ambassade. Særligt førstnævnte har udviklet sig til et større samarbejde med filmvisning, foredrag og podcast. Vi har bidraget med ekspertviden og genstande til udstillingen "Courage to Act: Rescue in Denmark på Jewish Heritage Museum" i New York. Direktøren deltog med et foredrag ved en mindeaften for Krystalnatten i samarbejde med Vancouver Holocaust Education Center, ligesom direktøren holdt oplæg og deltog i paneldebatter i Washington, Ottawa og Paris. Tegneserien I nødens stund udvikledes i samarbejde med Holocaust Museet i Illinois. Desuden deltog Memorial de la Shoah i Paris, og US Holocaust Museum i samarbejdet om markeringen af 80-året i henholdsvis USA og Frankrig. Samarbejdet med Ghetto Fighters House Museum i Israel fortsatte i 2023 i promoveringen af det internationale undervisningsmateriale om oktober 1943.

- Ud over formidlingsindsatsen implicit i ovenstående arrangementer var udviklede museet et forskningsprojekt om de danske jøders ophold i Sverige, der skal munde ud i både en fagfællebedømt og en populær artikel. Dertil kommer dels udgivelsen af fagtidsskriftet RAMBAM foruden en række både forskningsmæssige og mere bredt formidlende artikler.
- Ikke mindst museets nationale betydning er styrket gennem samarbejdet med Den Gamle By i Aarhus om en fast udstilling om jødisk liv i provinsen og indretningen af et jødisk hjem/hus i Den Gamle By. Desuden et tæt samarbejde med Stadsarkivet i Aarhus blandt andet om den jødiske begravelsesplads indgået og placering i den nye Musikhuspark i forbindelse med udvidelsen af ARoS. Dertil kommer et tæt samarbejde med Holocaust Undervisningscentret i Esbjerg som afsæt for udviklingen af et netværk af museer, der arbejder med besættelsestiden i Danmark. Endelig så har arbejdet med at udvikle og planlægge vandrestillingen skabt forbindelse til museer og arkiver i de danske byer, hvor der findes begravelsespladser, som skal være med til at udvikle og beskrive den jødiske historie i byerne i forbindelse med udstillingen, men også fremadrettet. Museet har indgået markant i regeringens handleplan mod antisemitisme og herigennem indgået i en række samarbejder foruden udtalt sig og deltaget i en række medier både, radio og tv, blandt to optrædener i Go' Morgen Danmark og som eksperter i forbindelse med mindegudstjenesten for ofrene for angrebet på Israel og den efterfølgende krig i Gaza. Det tætte samarbejde har med arkiver og museer har givet mange nye bidrag til Klik & Find, der dog skal finde en ny digital platform evt. som database, da systemet er blevet for gammelt.
- Tilsammen har det hele været med til at udvide kendskabet til Dansk Jødisk Museum og Dansk Jødisk Museums fysiske og digitale aktiviteter. Det ses konkret af flere følgere på sociale medier, flere besøgende, langt flere henvendelser fra forskere, slægtsforskere, forfattere, interesserede og medier, der vil gøre brug af museets samlinger og viden, og omtale i dagspresse, medier og tv.

Museet har foruden direktøren 4 (fra november 2023: 5) ansatte – 2 (3) kvinder og to mænd. Bestyrelsen består af 7 personer – 4 kvinder og tre mænd. Direktør og bestyrelsesformand er begge mænd. Blandt korpset af studerende er fordelingen 5 mænd og 9 kvinder. Museet tilstræber bevidst at skabe en ligelig fordeling mellem mænd og kvinder både på arbejdspladsen og i bestyrelsen såvel som i det strategiske udviklingsarbejde og formidlingen.